

Előszó

Költészet és gondolkodás egymáshoz való viszonya, hol egymást erősítve, hol egymással szemben állva, kezdetektől foglalkoztatta a filozófusokat éppúgy, mint a költőket. Legújabb tudományos kötetünk tanulmányai az ezzel a kérdéskörrel foglalkozó tudományos konferencia előadásainak a részben kibővített írott változatait tartalmazza.

Az itt szereplő írások mind tematikai, mind műfaji tekintetben igazán sokszínűek és sokfelé elágazóak. Mutatja ezt egyfelől a megszólított gondolkodók széles köre, például Platon, Kant, a Schlegel fivérek, Hegel, Nietzsche, Heidegger vagy éppen a kortárs filozófus Danto. Másfelől olyan tanulmányok is olvashatók a kötetben, amelyek olyan költői-írói műveket és életműveket vizsgálnak, amelyekben az esztétikai értékek mellett a reflektív gondolkodás aspektusa is megjelenik, mint például Madách, Karinthy, Ottlik, Weöres és Hamvas Béla művészetében.

A kétféle megközelítés lehetőségét, mármint a filozófia és a költészet szemszögéből való kiindulást mutatja az első két szöveg is. Vajda Mihály Heideggert parafrázálva a gondolkodók, illetve a gondolkodás feladatára kérdez rá a modern civilizáció „szűkös idejében”. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozza a szerző gondolkodás és költészet lényegi közelségét, amennyiben még „képesek vagyunk lényegi módon gondolkodni. S lényegi módon gondolkodni nem mást jelent, mint meggondolni, miben áll az emberi lényeg és a létező létének viszonya. A gondolkodással lényegi közelségben lévő költészet ugyanezt mutatja fel. A kettő mégsem azonos egymással.” Szijj Ferenc költő írása éppen erre a nem-azonosságra mutat rá akkor, amikor egyik verse születésének élményi hátterét rajzolja meg plasztikusan az egyébként általa is megfogalmazott kérdések tudós vizsgálata helyett: „Gondol-e valami nagyot (vagy érdekeset) a költő? Tud-e többet, mint az úgynevezett átlagember vagy az átlagfilozófus? Vagy csak sejt? Az ihlet állapotában, valami révületben megsejt valami fontosat? Esetleg versírás közben kapcsolatban áll az égiekkel, mint egy sámán, és közvetít? (A dal szüli énekesét?) De mit közvetít, mert a sámánnak elsősorban azt kell kitalálnia, lesz-e eső, és őt magát inkább a miatt csodálják, hogy kapcsolatban áll a magasabb hatalmakkal. Értelmezi-e a világot a költő, miközben költ, vagy értelmezi-akármit, s ha igen, akkor mit? Az életet, a létezést, a saját lelkét?”

A kötet tanulmányai a költő által felvetett kérdések mellett olyan fontos területekkel foglalkoznak, mint a mitológia, költészet és filozófia viszonya az antikvitásban; a költészet igazságérvénye; mi a különbség az igazság tudománya és az igazság költészete között?; vagy a kritika mint az irodalom és a filozófia közvetítője a német romantikában. A művészetfilozófiai szemléletű írások mellett az inkább művészetszociológiai vagy éppen irodalomesztétikai szövegek is reprezentálják a válogatás sokrétűségét. Az időbeli kitekintés az antikvitástól egészen napjainkig ível, a műfaji sokszínűséget pedig jól érzékelteti, hogy az értekező

próza mellett a meditatív és esszéisztikus stílus is megjelenik, sőt a görög antikvitás filozofálási módját idéző dialógust is olvashatunk a kötetben.

Köszönet illeti a szerzőket, hogy itt megjelenő tanulmányaikkal remélhetően maguk is hozzájárulnak ahhoz, hogy költészet és gondolkodás egymásra reflektálásának lehetőségét ébren tarthassuk.

Loboczky János